

**Preventief virtueel staande houden creëert een enkelbanden samenleving waarbij slechts 'Befehl ist Befehl' geldt als motto.**

***Dissent moet niet alleen mogelijk zijn, maar is ook noodzakelijk voor een vitale samenleving, de overheid moet tegen een stootje kunnen.***

**Met de verdergaande poging van de overheid om de politie toegang te geven tot chatgroepen waar mensen hun politieke mening delen ontstaat een 'Gedanken Polizei' die sterk lijkt op de evenknieën in Rusland en China. En wetgeving zorgt alleen maar voor het verder oprekken van die mogelijkheden die door de politie al langere tijd worden ingezet en door rechters gehonoreerd. Openbare ordehandhaving is dusdanig laagdrempelig dat de vrijheid van meningsuiting en het recht op openbare manifestaties in het geding is. Vaak worden demonstraties door overheden en politie namelijk al snel tot een probleem voor de openbare orde gebombardeerd en niet als een grondwettelijk recht, dat misschien voor overheden even vervelend is, maar voor een veerkrachtige democratie uiterst noodzakelijk.**

Er moet dus worden gesproken over preventief virtueel staande houden. Daar is namelijk sprake van als een agent opduikt in een appgroep waar mensen discussiëren over een politieke actie. Hoewel de agent in kwestie zich misschien niet kenbaar maakt als politiefunctionaris wordt wel alles geregistreerd.

Dit is hetzelfde als mensen preventief staande houden door een infiltrant naar een kroeg in Breda te sturen. Gegevens worden genoteerd, identiteiten gecheckt. Of het fysiek staande houden van een al dan niet gekleurd persoon door een agent. Een min of meer beeld van de 'verdachte' wordt samengesteld. Het gaat namelijk om een verdachte omdat de persoon al geobserveerd wordt en daarmee verdacht is van een mogelijk strafbaar feit in de toekomst.

Eind jaren vijftig tot begin jaren zeventig was bij de FBI (Federal Bureau of Investigation) in de Verenigde Staten het Counter Intelligence Program (COINTELPRO) actief. Een programma gericht tegen een breed scala aan maatschappelijke organisaties waarbij de FBI allerlei middelen inzetten zoals surveillance, infiltratie, in diskrediet brengen van bepaalde personen en het verstoren van het werk van de targeted organisaties. Met de toegang van de politie tot app en chatgroepen wordt een instrument toegevoegd aan het scala van middelen dat de politie al heeft om politieke groepen aan te pakken. Een COINTELPRO-schandaal ligt op de loer net zoals Het provo schandaal dat misschien niet als zodanig wordt erkend in de Nederlandse politiek en opsporings- en inlichtingenwereld, maar wel schadelijk voor de samenleving.

## **Kinderporno en legalisatie van bestaande praktijk**

Bij de introductie van toekomstige wetgeving om de politie meer toegang te geven tot app- en chatgroepen valt het op dat kinderporno nu even niet als argument door de politiek werd gebruikt. Die tijd lijkt voorbij. De bestrijding van kinderporno Pavlov reactie bij elke verdergaande surveillance maatregel wordt blijkbaar langzaam vervangen door hooliganrellen statement of het openbare ordehandhaving argument met al dan niet een antisemitisch/discriminatoir tintje.

Naast het verdwijnen van kinderporno argument is de opkomst van het legaliseren van de bestaande praktijk een nieuwe ontwikkeling bij politiewetgeving. Dit was in het algemeen voorbehouden aan inlichtingendiensten. Die bespioneerden al decennialang burgers en legden persoonsdossiers aan, maar op een gegeven moment moest het blijkbaar toch legaal worden vastgelegd terwijl tandeloze toezichtclubs en goedkeurende rechters er nooit daadwerkelijk een stokje voor staken.

## **telegramgroepen**

De voorspelbare ophef rond de Ajax Maccabi Tel Aviv rellen was het startpunt van het wetgevingstraject. Wel opmerkelijk was het feit dat een 'Buurthuis 2' WhatsAppgroep de leiders van de coalitiepartijen VVD, BBB en PVV de VVD-minister ertoe brachten om appgroepen van concurrent Telegram onder vuur te nemen. Dilan Yeşilgöz-Zegerius, voorzitter van de VVD Tweede Kamerfractie, beet een week na de supportersrellen op 13 november 2024 de spits af met een motie om "de politie uiterlijk begin volgend jaar meer mogelijkheden te bieden undercover mee te kijken in (besloten) telegramgroepen." Snelheid was natuurlijk geboden ook bij het formuleren van het voorstel trouwens. Telegram met een kleine letter, zoals bij de ouderwetse telegrammen, terwijl in de tekst wel wordt verwezen naar het bedrijf Telegram.

Als voormalig baas van de politie (minister van Justitie en Veiligheid) zou je verwachten dat mw. Yeşilgöz contacten in die opsporingsdiensten zou hebben die haar erop zouden wijzen dat de appgroepen WhatsAppgroepen van Meta zijn en niet van Telegram en dat telegramgroepen toch iets anders zijn dan de Telegramgroepen van de chatdienst. Parlementariërs hebben het echter super druk en details daar gaat het bij wetgeving allang niet meer over.

Daarnaast moest Telegram natuurlijk ook een keer aangepakt worden na de arrestatie door de Franse autoriteiten van de directeur van het bedrijf Pavel Durov drie maanden eerder op 24 augustus 2024 in Parijs. Nederland kan niet achterblijven. De VVD wilde twee vliegen in een klap slaan.

## **Publiek, open, besloten**

Yeşilgöz, van der Plas en Wilders stellen dat "Telegram niet of nauwelijks toezicht houdt en/of ingrijpt op deze en andere strafbare uitingen" en dat "de politie momenteel slechts beperkte mogelijkheden heeft om undercover mee te kijken in besloten telegramgroepen." VVD-minister van Weel brandt zijn vingers niet aan het telegram verhaal en stelt op 13 december 2024 dat "met prioriteit parallel gewerkt wordt aan de mogelijkheid om in het kader van de openbare-ordehandhaving de politie ook toegang tot besloten app- en chatgroepen te geven."

Doortastend optreden van de bestuurders van dit land. Het voorstel gaat maar meteen over zowel "publiek beschikbare bronnen" als "open chatgroepen" en natuurlijk de door de fractieleiders genoemde "besloten groepen met een effectief deurbeleid." Wat effectief deurbeleid is wordt niet gedefinieerd en of individuele communicatie al dan niet onder het voorstel valt is niet volledig duidelijk. Per slot van rekening zijn twee mensen al een groep dus waar de 'prying eyes' van de politie stoppen is niet duidelijk. Want voor de duidelijkheid de motie en het wetsvoorstel gaan over de politie niet over de inlichtingendiensten.

## **WWM Telegramgroep**

Spionage of het milder klinkende surveillance om de openbare orde te handhaven klinkt toch erg vergezocht. Hoe ziet dat online strafbaar handelen bij openbare-ordehandhaving in chatgroepen er eigenlijk uit? Bij handel in illegaal vuurwerk is dat namelijk erg duidelijk.

Zo infiltreerde volgens stadsdeelvoorzitter van Amsterdam Nieuw-West Emre Ünver de politie in Telegramgroepen om de handel in vuurwerk in beeld te krijgen en om via nepaankopen het vuurwerk in beslag te nemen en de daders te pakken. Het zou gaan om cobra's en zelfgemaakte explosieven die onder de WWM, Wet wapens en munitie, vallen. Alleen het aanbieden van illegaal vuurwerk is in sommige gevallen niet voldoende voor vervolging als de fysieke waar niet aangetoond kan worden. Vandaar de pseudo deals.

Doel en middel sluiten op elkaar aan. Misschien zijn nepaankopen een twijfelachtig politiemiddel omdat in sommige gevallen sprake kan zijn van entrapment, maar het gaat duidelijk om strafbare feiten. Bij het constant monitoren van voetbalsupporters door bijvoorbeeld het CIV (Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme) is er al sprake van een hellend vlak. Het kan zijn dat er altijd rellen zijn tussen Feijenoord en FC Utrecht hooligans of FC Eindhoven en Helmond Sport supporters, maar is het strafrecht niet gebaseerd op onschuld tenzij het tegendeel is bewezen of is het motto allang veranderd in voorkomen is beter dan genezen, preventief virtueel staande houden dus. Daarmee worden echter wel fundamentele rechten van ook voetbalsupporters gebroken.

## **Hooligan Sensing**

Bij de demonstraties tijdens de corona periode werd dat ook duidelijk. Voetbalsupporters worden preventief in de gaten gehouden, aan de kant gezet en gecontroleerd via het zo liefelijk klinkende 'Sensing' alsof het om balseming van de geest gaat. Op 4 juli 2020 meldt de politie: "Op tankstations in de omgeving van Utrecht worden auto's van potentiële verdachten aan de kant gezet. Via ANPR en kentekenlijsten zijn deze demonstranten opgespoord." Zie hier het woord 'verdachten' dat al wordt gebezigd terwijl er nog niets is gebeurd en de personen nog niet eens ter plaatse zijn of in politietermen bij het plaats delict zijn gearriveerd.

Bij boerenprotesten kregen de supporters opnieuw een VIP behandeling: "Vanuit extreemrechts en voetbalsupporters wordt opgeroepen om naar Assen te komen (bron; Inwinning)."

Nu zullen niet alle hooligans niet alleen ideologische motieven hebben om tegen coronamaatregelen te gaan demonstreren en voor boeren rechten te pleiten, maar om op voorhand de komst van supporters te koppelen aan het verstoren van openbare orde of zware (georganiseerde) criminaliteit en deze mensen meteen maar te frissen gaat wel wat ver. Het toont echter wel aan dat preventief fysiek en digitaal staande houden al staande praktijk is en slechts door het voorstel van VVD-minister van Weel misschien een formeler karakter krijgt. Beter geformuleerd een opgerekt formeler karakter want rechters hebben door hun uitspraken al het Haagse politieke handwerk overbodig verklaard. De politie kan en mag het al van de overheidsjuristen.

### **Strafbaar feit onnodig**

Zo verwijst de rechtbank op 24 december 2024 in het kader van de Maccabi rellen naar een Hoge Raad uitspraak en stelt dat bij online surveilleren "een verdenking van een strafbaar feit niet nodig" is. De Hoge Raad uitspraak van 19 januari 2021 gaat over appverkeer in relatie tot strafbare feiten, namelijk een serie woninginbraken in 2012 in het Haagse stadsdeel Escamp, iets dat lijkt op de Cobra appgroep in Amsterdam Nieuw-West. De rechters stellen dus dat het digitaal staande houden in het kader van de Maccabi rellen gewoon acceptabel was al was er geen sprake van strafbaar handelen. Je weet namelijk nooit bij demonstranten. En zie hier de analogie met de voetbalsupporters. Een goede risicowedstrijd is als een leuke demo, altijd dreigt er gevaar.

Daarbij komt nog dat de politie volgens de rechters volstrekt niet geïnteresseerd zijn in de personen die chatten. Het gaat gewoon om de filosofische kant van het diepgravende chatgesprek. Het is natuurlijk gewoon een leuke chatroom waar de mannen en vrouwen in het blauw aanschuiven om wat mee te kletsen: "Als met de observaties niet een min of meer compleet beeld van bepaalde aspecten van het persoonlijk leven van de betrokkene wordt verkregen, is de inbreuk die met het observeren op de persoonlijke levenssfeer wordt gemaakt, in de regel ... beperkt." Wel opmerkelijk natuurlijk, want wat voor observaties zijn dat dan? Het ging bij de WhatsAppgroep 'Buurthuis 2' om een kleine duizend mensen die voor Palestina zijn en naar alle waarschijnlijkheid tegen Israël. Meestal zegt maar een kleine groep deelnemers wat, heb je in elke klas, de schreeuwers hebben de overhand.

### **Min of meer identiteit**

Daar begint de selectie dus al. Die selectie is daarnaast natuurlijk een bepaald aspect van iemands leven. Zijn bereidheid zijn politieke overtuiging om te zetten in daden, zich uitspreken, de straat opgaan, is ook een kenmerk. Natuurlijk is dat nog geen compleet beeld van dat aspect, maar wanneer is een beeld compleet. En wat is dan 'min of meer' compleet alsof het gewicht van de zuurkool bij de groenteboer wordt vastgesteld. Mag het een onsje meer zijn? De aanwezigheid in een appgroep gaat al redelijk ver, zoals de aanwezigheid in een voetbalsupporters appgroep. En in hoeverre is duidelijk dat de agenten die observeerden niet even het profiel hebben bekeken? Dat doe je toch als je in een chatgroep rondhangt, credentials checken.

En wat als de geobserveerde persoon 'Fatima' al vaker kort is geobserveerd, bijvoorbeeld voor elke demonstratie voor Palestina? De rechters zeggen namelijk dat er slechts 24 uur is 'geobserveerd', "van 09:52 uur op 7 november 2024 tot 11:23 uur op 8 november 2024." Wat is nu 24 uur op een mens te leven? Maar wat als de politie regelmatig heeft meegekeken bij de Whatsappgroep 'Free Palestine' de grootmoeder van 'Buurthuis 2'? Elke keer een beetje dus? Waar leidt dat dan toe? Volgens de rechters niet tot een min of meer compleet beeld, wat dat ook moge zijn. Al heb je dan wel een compleet beeld, misschien nog niet de kleur ondergoed, maar voor de rest een redelijk beeld, een min of meer beeld in de rechterlijke taal te blijven.

### **Infiltratie wel nee**

Als de rechterlijke macht het hierbij had gelaten was het misschien nog acceptabel geweest, maar het hek lijkt van de dam. De ophef is de rechtszaal binnengetreken: "Van infiltratie ... geen sprake is. Er is ... slechts sprake van een beperkte inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van verdachte." Geen infiltratie, beetje inbreuk. "Beetje inbreuk"? Het gaat hier om appgroepen die zijn opgezet in het kader van politiek protest, dat er bij protesten soms geweld plaatsvindt is zeker waar, maar de inzet is het politieke protest. Het gaat toch wel ver als de politie infiltreert in appgroepen waar mensen over politieke acties discussiëren. Dat lijkt op Russische en Chinese praktijken.

Want op politieke politie lijkt het wel steeds meer. Neem het boerenprotest in Wijster. De politie is daarbij binnengedrongen in open en gesloten appgroepen van de demonstranten. Nu zullen de rechters zeggen dat die boeren met hun tractoren de snelweg wilden blokkeren, vuil wilden storten op de Nederlandse wegen en vooral dreigend overkomen met hun landbouwvoertuigen (zie hier de reden voor een schietincident). Zou kunnen allemaal, maar daar was in eerste instantie nog geen sprake van.



Informanten/infiltranten, van een andersoortige infiltratie was ook nog sprake, gaven aan dat de boeren niet de snelweg op gingen. En toch werd er massaal overgegaan tot virtueel staande houden, want je weet maar nooit. De boeren zeiden zelf, ze (de politie) kijken mee!

En die infiltratie verwijst tegelijkertijd naar een ander probleem. In hoeverre is duidelijk dat het altijd gaat om politiefunctionarissen die de chats beoordelen. Bij de blokkade in Wijster maakte de politie ook gebruik van informanten. De activisten wisten allang dat de politie in hun chatgroepen meekeken. Deze informanten, misschien ook infiltranten, schetsten een positief beeld van de activisten, maar wat als dat niet het geval is. Wat als chats niet direct verwijzen naar 'jodenjacht', maar omfloerst zijn, straattaal, computertaal en voor meerderlei uitleg vatbaar. De werkelijkheid is soms complexer dan de virtualiteit en andersom.

## **Nieuwe provo's nieuwe spionnen**

Meer dan vijftig jaar geleden infiltreerde de toenmalig Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) in de provobeweging bijvoorbeeld. Niet alleen vond er een fysieke infiltratie plaats ook al het geschreven materiaal en telefonische communicatie werd verzameld. Uitkomst van die gigantische inbreuk op het persoonlijke en politieke leven van de provomensen was kortgezegd nul. De operatie was een verspilling van publieke gelden ondanks allerlei rellen was er niets aan de hand met de beweging, gewoon een onderdeel van een democratie. Toen speelde de inlichtingendienst een prominente rol.

Die rol is de afgelopen decennia overgenomen door de politie. Telefonie is misschien niet geheel afgeschaft, telegrammen wel, en daarvoor in de plaats is het appen en chatten gekomen. De AIVD, opvolger van de BVD, zal zeker naar de protesten tegen Israël kijken, maar de belangrijkste dienst die nu de hedendaagse provo's, van pro Palestina demonstranten tot boeren, in de gaten houden is de politie. En die verschuiving is fundamenteel.

Daar waar de inlichtingendienst informatie verzamelt over de politieke mening van mensen, ook schadelijk voor de democratie, doet de politie dat nu ook, maar gaat vervolgens ook meteen over tot vervolging.

Het verschil is simpel. Je politieke woede kun je uiten op het internet ook al wordt er meegeluisterd. In principe zal de inlichtingendienst niet in actie komen tenzij de staat in gevaar is. Op straat is die woede losgekoppeld van die politieke mening. Op het moment als er geslagen wordt, kan de politie in actie komen omdat een strafbaar feit is begaan. Het opsporingsdeel is niet gekoppeld aan het inlichtingendeel. Als de politie beide taken gaat vervullen ontstaat er politieke politie. Is er bijvoorbeeld alleen meegekeken naar Free Palestine groepen of ook bij support Israël appgroepen die oproepen voor de moord op Palestijnen of arabieren.

## **Digitaal etnisch profileren**

Want hoe gaat de politie dit openbare ordehandhavingsinstrument hanteren? Net zoals het onmogelijk is de snelheid in elke straat te controleren zal de politie een selectie moeten maken. Meta, het bedrijf achter WhatsApp zegt dat er meer dan een miljard WhatsApp groepen zijn. Volgens Marketingfacts gebruiken 13,4 miljoen Nederlanders WhatsApp. Of dat personen zijn, nicknames of mobiele telefoons is niet duidelijk, maar het aantal geeft de omvang. Marktvizier stelt dat de gemiddelde Whatsapp gebruikers in ongeveer zeven groepen zit. Het aantal groepen zit dan op grofweg 100 miljoen WhatsApp groepen in Nederland.

Elke appgroep hoe apolitiek ook zal het op gezette tijden over politiek onderwerpen gaan net als over het weer, het verkeer, werk en gebeurtenissen. Tevens zullen er onsmakelijke, discriminerende, racistische opmerkingen worden gemaakt. Van de buurtpreventie appgroep, tot de yoga appgroep, de vereniging app of de demo app, woorden als 'jodenjacht' en andere opruiende taal zal zeker gebezigd worden, net als in de kroeg en langs de zijlijn.

Dit is het internet. De politie zal geen 100 miljoen groepen in de gaten houden, maar groepen van voetbalsupporters en groepen van actievoerders en demonstranten. Bij de hooligans zou je digitaal preventief staande houden nog kunnen billijken, hoewel dat eigenlijk al over de grens van het onschuld adagium gaat.

Bij politieke activisten staat niet alleen het onschuld adagium op het spel ook het vrijelijk kunnen uiten van je politieke mening. Met de prying eyes van de politie ontstaat een chilling effect, elk woord wordt gewogen. Is het opruiing? Wanneer is het aanzetten tot geweld? Wat is de interpretatie? De combinatie, een selectie van het aantal groepen op WhatsApp, Facebook, Telegram, LinkedIn, TikTok, Instagram dat wordt bezocht en het feit dat dit vooral mensen zijn die een dissidente mening erop aanhangen (en welke dissidente stem?), leidt tot digitaal etnisch profileren en schaadt een veerkrachtige democratie. Betekent dit dat naast de inlichtingendiensten nu ook de politie ook het internet gaat afstruinen op zoek naar die tegenstemmer?

### **Een overheid die een statement maakt en gaat doorpakken is levensgevaarlijk**

Bij het neuzen in appgroepen bestaat dus de gerede kans dat mensen zich niet meer politiek durven uit te laten. De Wijster boeren zeiden als, de politie kijkt mee dus hou je mond. Dat is gevaarlijker dan het gescheld. Veel mensen zijn namelijk niet in staat coherent te communiceren en de voorbeelden van zowel de politieke bazen, de bredere ambtenarij, wetenschap, de hoge heren uit het bedrijfsleven, BN-ers en andere bekenden op sociale media zijn niet echt verheffend. Dat zijn de voorbeelden van de gewone burger. Wie elke scheet op internet gaat wegen en serieus gaat nemen zal zeventien miljoen enkelbanden moeten gaan afschaffen. Er wordt dus natuurlijk wat geroepen, en veel is onsmakelijk, maar is dat al aantasting van de openbare orde of is het aantasting van grondrechten dat de politie meekijkt en luistert?

En er is ook nog een ander gevaar dat steeds vaker opduikt. De overheid wil daadkracht tonen. Lik op stuk, strafbeschikking, snelrecht, supersnelrecht, maar ook "statement maken" en "doorpakken". Dat laatste is duidelijk geworden uit ongelakte documenten over de Wijster boerenactie. De politie schreef dat de "overheid een statement wilde maken." Dat "Dialoog en De-escaleren al gebeurd is sinds eind vorig jaar. Nu nadruk op Doorpakken!" En tot slot het "Handelingskader: Doorpakken of wegwezen." Dit zal bij de Palestina demonstraties op dezelfde wijze zijn geformuleerd, dat zie je aan het politiegeweld in de Westelijke havengebied van Amsterdam na een demonstratie. Uiteindelijk is de individuele activist die scheldt en in de fout gaat niet echt gevaarlijk. Het gevaar zit vooral in de Staat die niet transparant is over afwegingen en handelen, niet secuur is, zeer willekeurig en discriminerend, geen maat kan houden en vooral stoer wil doen.

[Wijster: Politie kijkt allang mee in besloten appgroepen. Ongelakte documenten laten zien dat de politie op allerlei manieren social media van demonstranten begluurde in zowel open als besloten groepen](#)

[Wijster: "Politie actie om als overheid een statement te maken." Ongelakte Woo-documenten laten zien dat het politie optreden in Wijster politiek gedreven was.](#)

[Ongelakte documenten van de politie over Wijster](#)

Disclaimer: Mocht u vinden dat u op een of andere reden herkenbaar bent in de stukken, kunt u contact opnemen met Buro Jansen & Janssen. Wij zullen uw vraag dan serieus onderzoeken. De stukken zijn in principe volledig geanonimiseerd.

Alles rustig aan het westelijke front; Over politieke hooligans, een social media orkaan en vertwijfeling over de ongevoeligheid van de Nederlandse politieke elite

ECLI NL RBAMS 2024 8152

ECLI NL RBAMS 2024 8153

ECLI NL RBAMS 2024 8154

ECLI NL RBAMS 2024 8155

ECLI NL RBAMS 2024 8177

ECLI NL HR 2021 80